

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ammattiliitto Pro on tutustunut hallituksen esitykseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Nykytilan osalta hallituksen esityksessä todetaan, että vuodelta 1994 peräisin oleva arkistolaki on vanhentunut. Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta on säädetty 1.1.2020. Arkistotoimen nykytila ei ole selkeä suhteessa tiedonhallintalain sääntelyyn. Arkistolain ja tiedonhallintalain käsitteistö poikkeaa toisistaan. Tekniset muutokset ja digitalisointi tuovat mukanaan uusia käsitteitä, jonka vuoksi terminologia on osin vanhentunut. Kansallisarkiston lakisääteinen tehtävä ja arkistojen tehtävä on edistää tiedon saatavuutta. Teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskeva sääntely puuttuu arkistolaista. Tiedonhallinta kokonaisuudessaan tulee sähköistymään ja arkistointi digitalisoitumaan, joten sähköistymisen merkitys tulee vaikuttamaan Kansallisarkiston toimintaan ja prosesseihin. Lakiehdotuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa arkistolakia ja Kansallisarkistosta annettua lakia muun asiakirjojen julkisuutta, tiedonhallintaa ja tietosuojaa koskevan lainsäädännön kanssa.

Ammattiliitto Pro katsoo, että edellä mainittujen seikkojen vuoksi arkistolakia ja lakia Kansallisarkistosta on perusteltua päivittää vastaamaan nykytilaa ja samalla terminologia on järkevää yhtenäistää ja selkiyttää.

Huomioita keskeisistä ehdotuksista

Arkistointia tulisi toteuttaa koko asiakirjan elinkaaren ajan, myös asiakirjan elinkaaren alussa. Arkistotoimen vaatimukset on otettava huomioon muussa tiedonhallinnassa ja tietojärjestelmien suunnittelussa (7 § 2 mom.). Tietojärjestelmien suunnittelussa ja asiakirjojen elinkaaren alussa arkistolain ja tiedonhallintalain rajapinta ei ole hallituksen esityksessä riittävän selkeä vaan tältä osin luonnosta hallituksen esitykseksi on syytä täsmentää.

Terminologiassa arkistotoimija-käsite ja tiedonhallintalaissa tiedonhallintayksikkö-käsite ovat osin päällekkäisiä ja saattavat käytännössä aiheuttaa sekaannusta. Arkistometatieto-käsite tulee uutena ja tarkoittaa asiakirjan kontekstia, sisältöä ja rakennetta koko asiakirjan elinkaaren ajan kuvailevaa tietoa, joka osaltaan mahdollistaa asiakirjan säilymisen. Käsite koskee myös tiedonhallintalaissa säädettyä, missä käsitettä ei ole käytetty. Ammattiliitto Pro toteaa, että käsitteet eivät ole riittävän selkeitä vaan ne on syytä tarkistaa.

Lain 9 §:ssä säädettäisiin arkistoinnin vastuuhenkilön nimeämisestä sekä tällaiselta henkilöltä edellytettävistä vaatimuksista. Ammattiliitto Pro pitää vastuuhenkilön nimeämistä tarpeellisena. Tärkeää on vastuuhenkilön nimeämisen laajentaminen kuntien lisäksi koskemaan kaikkia arkistotoimijoita.

Arkistolain ja tiedonhallintalain käytännön vaikutukset valtion virastojen tietojärjestelmien, tiedonhallinnan ja arkistotoimen järjestämiseen eivät näytä lainsäädäntöä tarkastelemalla selkeiltä vaan käytännön toimien ohjaukseen ja osaamiseen virastoissa on jatkossa kiinnitettävä huomiota. Keskinäiseen koordinointiin ja käytännön ohjaukseen tulee erityistä huomiota kiinnittää Kansallisarkistossa, opetus- ja kulttuuriministeriössä sekä valtiovarainministeriössä. Ministeriöiden keskinäinen koordinaatio on ohjauksessa välttämätöntä.

Ammattiliitto Pro on valtion pääsopijajärjestö ja lausunto on kirjoitettu silmällä pitäen valtion virastojen ja laitosten tilannetta.

Niko Simola
johtaja

Leena Hiljanen
sopimuslavastaava

Hiljanen Leena

